

8. Plutarh. Srvavitel'nye zhizneopisanija / Plutarh; [Per. s drevnegrecheskogo Destunis S.Ju.]. – M.: Eksmo; Spb.: Midgard, 2007. – 1504 s. – (Giganty mysli).

9. Remizova M.I. Interpretacija ponjatija "sociokul'turnoe prostanstvo" v klassicheskoj sociologii // Istoricheskie, filosofskie, politicheskie i juridicheskie nauki, kul'turologija i iskusstvovedenie. Voprosy teorii i praktiki. – Tambov: Gramota, 2012. – №10. – Ch.1. – S.158–162.

10. Saprnov P.A. Fenomen geroizma / Petr Aleksandrovich Saprnov. – SPb.: IC "Gumanitarnaja Akademija", 2005. – 512 s.

11. Seneka. O spokojstvii dushi / Cit. po kn.: Oshero S.A. Seneka. Ot Rima k miru // Seneka Ljucij Annej. Nrvstvennye pis'ma k Luciliju [Per. s lat. S.A. Oshero]. – M.: Kemerovskoe knizhnoe izdatel'stvo, 1986. – 464 s.

12. Utchenko S.L. Social'noe i politicheskoe znachenie termina "opimates" u Cicerona // "Drevnij mir: sbornik statej v chest' akademika V.V. Struve". – M., 1962. S.269.

13. Cezar' Ju. Zapiski Julija Cezarja i ego prodolzhatel' o Gall'skoj vojne, o grazhdanskoj vojne, ob Aleksandrijskoj vojne, ob Afrikan'skoj vojne/ Gaj Julij Cezar'; [Per. s lat. Pokrovskij M.M.]. – M.: Ladimir, 2007. – 750 s. – (Klassicheskaja mysl').

14. Kagan D. Introduction to Ancient Greek History [Elektronnyj resurs] // URL: <http://oyc.yale.edu/classics/clcv-205> (data obrashhenija: 01.05.2014).

Kotenko I.V., candidate of the department of Philosophy and Sociology, South Ukrainian national pedagogical university named after K.D. Ushinsky (Ukraine, Odessa), scipio@lenta.ru

Social-cultural space of antiquity aristocratic culture

This article studies the problem of dialogue between aristocratic cultures in the context of heroic views of the aristocracy. These dialogues are defined as the ability of cultures to expand its social-cultural space and to complicate its own structure. On the basis of comparative historical and semiotic analysis found that aristocratic culture as a closed system has a significant reserve development by other cultures that were previously recognized as "chaotic". Both inside society and in dialogue with other cultures they can unite if they are heroic in fact. Special attention paid to the typology of texts aristocratic culture, which are the basis of dialogue. These are a text-masterpiece that shows the type of individualistic behavior and a text-codex more suitable collectivism.

Keywords: culture, aristocratic culture, social-cultural space, off-cultural space, dialogue between cultures, the aristocracy, the aristocracy of spirit, heroism, cultural text, text-masterpiece, text-codex, reception.

Kotenko I.V., пошукувач кафедри філософії та соціології, Південно-український національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського (Україна, Одеса), scipio@lenta.ru

Соціокультурний простір античної аристократичної культури

Розглядається проблема діалогу всередині античної аристократичної культури в контексті героїчних поглядів аристократії. Діалог культур визначається з точки зору можливостей розширення їх соціокультурного простору та ускладнення його внутрішньої структури. На основі порівняльно-історичного і семіотичного аналізу виявлено, що аристократична культура, будучи замкнутою системою, має значний резерв розвитку за рахунок інших культур, які раніше могли не визнаватися як "впорядковані". Як всередині суспільства, так і в діалозі з іншими культурами можливе злиття культур під єдиною аристократизму за умови, що вони будуть героїчними у своїй основі. Особливу увагу автора приділено типології текстів аристократичної культури, які є основою діалогу. Це текст-шедевр, який притаманний індивідуалістичному типу поведінки, і текст-кодекс, який більш відповідний колективізму.

Ключові слова: культура, аристократична культура, соціокультурний простір, позакультурний простір, діалог культур, аристократія, аристократія духу, героїзм, текст культури, текст-шедевр, текст-кодекс, рецепція.

* * *

УДК 37.014

Дзвінчук Д. І.

доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри державного управління та місцевого самоврядування, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу (Україна, Івано-Франківськ), fuid@ua.fm

ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ТА ОСВІТА: КРИЗА ІДЕНТИФІКАЦІЇ ЧИ РОЗВІЙ ЕТНІЧНОЇ САМОБУТНОСТІ

Розглянуто тенденції глобалізації в освіті та їхні соціальні-цивілізаційні передумови. З'ясовано сутність та особливості віртуалізації освіти в кон-

тексті глобалізації. Показано, що у глобальному світі освіта стає засобом отримання влади й капіталу, інструментом боротьби за ринки, вирішення геополітичних завдань. Обґрунтовано необхідність переходу від адаптаційної до гуманістично-цивілізаційної загальноосвітньої парадигми, що дозволить запобігти нівелюванню національно-культурних цінностей, вітчизняних освітніх традицій та сприятиме духовному відродженню.

Ключові слова: глобальні виклики, віртуалізація освіти, національна ідентичність, криза ідентифікації, етнічна самобутність.

Більшість прогностичних і загальнофілософських праць останнього часу не обходяться без терміну "глобалізація". З початку 90-х років ХХ ст. він набув небувалого поширення. Науковці багатьох країн світу – філософи, економісти, політологи й представники інших наук – в останні десятиліття ХХ століття намагалися дати якомога точніші прогнози щодо того, якою буде подальша траєкторія руху провідних країн у майбутнє, зокрема, яке саме суспільство вони будуватимуть, відштовхуючись від "розвиненого індустріального". Залежно від своїх безпосередніх фахових знань, науковці акцентували якісь окремі аспекти та сектори прогресу і враховували невелику групу провідних чинників, які, як вони стверджували, й визначатимуть подальший розвиток подій не лише у країнах-лідерах, а й у всьому світі.

Наприклад, економісти наголошували на ролі транснаціональних компаній (ТНК) і вважали, що саме їх дії детерминуватимуть розвиток виробництва й торгівлі впродовж усіх перших десятиріч нового століття. Дуже часто економісти підкреслювали, що глобалізація є загалом негативним явищем, що становить велику загрозу для України. Соціологи й гуманітарії зводили більшість сучасних проблем до "конфлікту цивілізацій", хоча нерідко пропонували й ширше бачення (напр. Бауман З, Горбачов М.С., Тураєв В.А., Шкурат І.), а от політики найчастіше зосереджували увагу на різноманітних варіантах конкуренції провідних держав світу за володіння енергетичними джерелами і "стратегічними позиціями" найрізноманітніших видів (Бжезинський Зб., Тіхонравов Ю.Г.).

Процес глобального зближення і взаємодії різних частин цілісного світу, поглиблення взаємопланетарної інтеграції та взаємозалежності, що обумовлений об'єктивними факторами суспільного розвитку, прискорив економічне зростання, відкрив для людства нові небачені можливості для розвитку підприємницької ініціативи та новаторства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Проблеми освіти, духовного формування людини постають перед суспільством із століття в століття, трансформуються з теорії в теорію, далеко не завжди набуваючи філософського осягнення й вирішення на рівні науково-педагогічного пізнання й педагогічної практики, і, тим паче, – на управлінському рівні.

Про тенденції впливу освіти на різні сторони життя сучасного людства пишуть багато авторів, серед яких: В. Андрущенко, В. Воронкова, К. Корсак, М. Мамардашвілі, М. Михальченко та ін. Про роль освіти як прискорювального чинника розвитку, який кардинально змінює суспільство, стверджує М. Козловець.

Разом з тим, потребують подальших наукових досліджень проблеми поєднання національного і гло-

бального у сучасних системах освіти, з'ясування ступеня впливу глобалізаційних процесів на освітні системи в різних країнах.

Отож, мета статті полягає у розкритті впливу процесів глобалізації на етнонаціональну складову системи освіти в Україні.

Глобалізація є по суті невідвратною проблемою сучасного світу, яка таїть у собі як небезпеки, так і надії, і людство повинні її усвідомлювати. Процес глобалізації охоплює всі сторони сучасного суспільного життя – політичні, економічні та культурно-освітні, – нам слід очікувати не просто модернізації суспільної чи технічної, а радикального процесу змін соціальної структури і цивілізації, які змінять спосіб, статус і уклад життя сотень мільйонів людей.

Наукові відкриття другої половини ХХ ст. змінили відносини між людьми, між людиною й соціумом, між людиною і світом природи. Видатні відкриття в галузі генної інженерії, біохімії, перехід до комп'ютерних технологій, руйнування природного середовища, створення зброї масового знищення, криза культури, відчуття самотності та самотності особистості в урбанізованому середовищі і т.п. – призвело до незворотніх наслідків, збільшило провалля між поколіннями, породило кризу освіти, основи якої були зафіксовані дослідженнями М. Мід, І. Кона і ін. [1; 2]. Реалії сучасного світу такі, що майбутнє видається настільки непрогнозованим і некерованим, що здійснити необхідні зміни традиційними лінійними способами неможливо. За висловом М. К. Мамардашвілі, історичний досвід свідчить про те, що ніяка “висока” культура не дає ніяких гарантій проти хаотизації, архаїзації і примітивізації суспільного життя. Культура не є простою сукупністю високих цінностей та ідеалів. На кожному етапі розвитку суспільства та індивіда необхідне глибоке особистісне рефлексивне утвердження і зусилля, які виявляються передумовою будь якої людської думки чи дії [3, с. 145].

Разом з тим, глобалізація веде до переоцінки традиційних цінностей на рівні свідомості, є прямою загрозою існуванню етнічної самотності окремих спільнот, уніфікації культурної ідентичності; порушує світоглядну цілісність індивіда; спричиняє до зростання напруженості у стосунках між людьми, що, зрештою породжує кризу самоідентифікації людини та спільноти.

Фундаментальні перетворення, радикальні суспільні зміни в Україні кін. ХХ – поч. ХХІ ст. призвели до глибокої кризи у сфері конструювання та підтримання соціальних ідентичностей. Виникла ситуація, коли у масовому масштабі, але на рівні індивідуальної свідомості необхідно розв'язати питання “Хто я, які ми”? Навіть економічні проблеми відходять на другий план порівняно з неможливістю для представників основних соціальних груп знайти прийнятну відповідь на це питання і похідні від нього про цілі, смисли, цінності окремої особи, вибір шляху подальшого розвитку [4].

Індустрія масової культури, використовуючи стереотипи, формує маніпульовану людину, а надлишок виробництва породжує новий тип людини – ідеального споживача, оскільки основою людської вітальності стає споживання. Завдяки тому, що споживання є відкритою і динамічною системою, воно здатне звільнити людину

від соціальної залежності, прискорити процеси асиміляції та відчуження, зрівелювати рівні життя. Людина фактично перетворюється на механізм, який постійно щось споживає, всередині якого немає ні напруги, ні розуміння, ні свого власного “Я”.

Ідентичність розуміють як збереження своєї сутності, найістотнішого за всіх часових змін, що завжди і скрізь є основою, проявом сенсу життя і самоідентифікацією особистості, соціальної спільноти та нації; це стан відповідності самому собі, раціональне усвідомлення індивідом самого себе як особистості, яка відрізняється від інших; певна усталеність індивідуальних, соціокультурних, національних або цивілізаційних параметрів, їх самототожність [5, с. 382].

Глобалізація докорінно змінює соціокультурні, психологічні і моральні засади та форми буття людей. Руйнується попередній звичний спосіб життя, зникає відчуття причетності до певного оточення та визначених цінностей й орієнтирів. Технології визначають і регулюють всі сфери суспільного життя, сприяючи формуванню нової картини світу, а відповідно, і зміні свідомості.

За доби постіндустріального, інформаційного суспільства спостерігається поява таких феноменів як уніфікація, вестернізація, масовізація, конформізм, споживацька психологія, ефект футурошоку і, як наслідок, – витіснення із загалу окремої особистості “на периферію буття” таких чеснот, без яких настає відчуття самотності, невпевненості. Найбільш фундаментальна зміна полягає в тому, що всі ці глобальні “цінності”, глобальна культура, яка, за влучним визначенням Сіза Гемелінка, отримала назву “макдональдизація”, вже стали частиною сучасного соціуму, нашого повсякденного життя. І питання не лише в тому, що вони вже “тут”; водночас “тут” і їх ідеї, концепції, стиль життя, їжа, одяг, і все це відіграє важливу роль у формуванні нашого суспільства [4].

Завданням освіти є запобігти загрозам втрати унікальності кожної людини, її можливості реалізувати свій потенціал у розмаїтті рідної культури; вирішити проблему її перетворення в громадянина світу без втрати свого коріння; стимулювати її активну участь у житті своєї нації та етнічної спільноти; узгодити неминучі результати глобалізації та завдання збереження національної культури.

Глобальні проблеми в освіті посилились на межі тисячоліть. Для освіти інформаційного суспільства характерні наступні риси: бурхливий розвиток і застосування інформаційних технологій; швидке збільшення темпів інтеграції національних та регіональних освітніх систем; перехід від інформативного навчання до методологічного, метою якого є навчання особистості самостійно знаходити і раціонально використовувати необхідну інформацію; зміна ролі викладача і т.п. Освіта у глобальному світі стає засобом отримання влади й капіталу, інструментом боротьби за ринки, вирішення геополітичних завдань.

У сучасних умовах глобалізації держава починає ділити свої функції впливу на систему освіти з транснаціональними корпораціями. Держава, державна освітня політика дедалі більше залежать від приватних інтересів, які потрапляють під вплив великих міжнародних сил. Під тиском глобального

капіталізму міжнародні корпорації кидають виклик владі окремої держави, що й виражається в політиці неолібералізму. Освіта стає одним з багатьох виробів на міжнародному ринку, подібно до хліба, автомобілів і телебачення.

Ринкові аспекти в освітній сфері України, на наш погляд, помітні навіть там, де вони не повинні були б з'являтися. Наприклад, все частіше не лише у статтях не надто відповідальних журналістів з "жовтих" газет, що надто намагаються подобатися одразу всім, але й у виступах шановних осіб, на яких покладена відповідальність вибору шляху розвитку освіти і прийняття стратегічних рішень, головне завдання освітньої системи нашої України формулюється як "надання освітніх послуг". Така позиція більш доцільна, наприклад, щодо діяльності репетиторів, невеликих приватних закладів з унікальною програмою діяльності й особливим складом викладачів, курси підготовки вступників до ВНЗ чи водіїв та ін. Вони й справді надають ті чи інші послуги специфічним групам населення, але це не означає, що можна вважати "послугами" грандіозну багаторічну, складну і багатопланову навчально-виховну роботу, яка охоплює всіх представників молодих поколінь упродовж багатьох років.

Формування так званого ринкового менталітету на глобальному рівні послаблює державну політику у сфері освіти, насамперед її соціальну спрямованість на скорочення соціальної нерівності у сфері освіти.

Іншою небезпекою за майже одностайною думкою представників точних і гуманітарних наук є потенційна небезпека для системи освіти і всього суспільства так званого "інформаційного вибуху". Він полягає у тому, що у наш час особливо швидко зростає відставання можливостей людини засвоїти якусь кількість знань від того, в якому темпі інші люди (багато мільйонів науковців) безперервно збільшують предметні знання всього людства одразу у тисячах наукових напрямів і секторів.

На основі цього та інших подібних фактів часто формулюється песимістичний висновок про те, що людська цивілізація знаходиться у стані безприкладно глибокої кризи й стрімко рухається до повного колапсу, який одні науковці відносять на середину XXI століття, а інші – навіть на кінець його першої третини.

Серед головних "локомотивів", які прискорюють рух людства до цієї кризи, частина науковців-футурологів називає саме систему освіти, яка продовжує формувати грандіозну кількість "вузьких фахівців", не навчених розпізнавати глибинні рушійні сили широкіх суспільних явищ, приховані взаємозв'язки між головними чинниками впливу на людину й суспільство, оцінювати ці взаємозв'язки та з високою точністю передбачати наслідки й напрями розвитку окремих держав і всього людства. Підготовлені в рамках сучасних підходів до освіти фахівці мають високу ефективність у дуже обмеженій ділянці, діють на основі неповної бази даних і приймають рішення, які видаються доцільними в даний момент і в даному місці (й це дійсно так), але пізніше виявляються стратегічно хибними та дуже небезпечними як для їх авторів і виконавців, так і для всіх інших громадян.

Система освіти України повинна пройти етап швидкої модернізації і пристосовуватися до небачено

складних вимог, які ставлять до неї швидкозмінні ринки праці.

Цих нових вимог і потреб одразу кілька, до того ж не всі вони однаково добре усвідомлюються керівниками вищої освіти і колективами вищих навчальних закладів. Наприклад, ще недавно у рамках індустріального бачення завдань вищої освіти навчальні програми й плани університетів та технічних інститутів були довготривалими і не змінювалися впродовж багатьох років. Це стосувалося не лише підготовки археологів чи соціологів, але й конструкторів та інженерів. Програми навчання були побудовані так, щоб фахівець міг отримати знання "на все життя", а в подальшому рухатися на цій основі по сходах кар'єри без радикального поповнення та осучаснення компетентності.

Все змінюється у наш час – отримані знання або цілковито знецінюються внаслідок зникнення даної спеціальності, або оновлюються вже не за 30-40 років, а усього за 5-8 (в напрямі "інформатика" – ще швидше). Зрозуміло, що це значно ускладнює керівництву і колективам університетів та інших ВНЗ їхнє завдання – готувати молодь за такими спеціальностями, які можуть зникнути буквально за кілька років. До того ж навіть більш "стійкі" професії вимагають від їх представників постійного звернення до нової інформації, до самонавчання і спроб розширити свій потенціал на сучасному ринку праці.

Частина традиційних занять настільки насичується інформаційними засобами, що зникає необхідність постійного перебування в лабораторії чи на іншому робочому місці. Завдяки сучасним інформаційним технологіям людина може дуже активно і творчо працювати у себе вдома, у будинку відпочинку чи навіть у дорозі.

Електронні комунікаційні мережі, з одного боку, все більше розмивають традиційне уявлення про "робоче місце", а з іншого – вимагають від працівників мати високу спроможність поєднувати свій власний фах з використанням у ньому комп'ютерів і мереж інформаційного зв'язку. Слід чекати на те, що надалі скорочуватиметься кількість осіб, які матимуть стійке і довготривале заняття, а зростатимуть когорти тих, хто працюватиме за контрактом певний час, необхідний для виконання чітко визначеного завдання. Після цього людина може опинитися вільною і їй доведеться брати участь у конкурсах для отримання чергового робочого місця [6].

Суспільство майбутнього лише у своїй незначній технологічній частині може вважатися "інформаційним", а от в усіх інших – набагато важливіших аспектах – воно й справді може виявитися суспільством повного поширення і безперервного використання "знань". Термін "суспільство знань" – порівняно молодий і його можна вважати логічним наслідком уявлень провідних науковців світу про найбільш імовірний шлях соціально-економічного розвитку людства, оскільки центральним ресурсом розвитку стають знання за визначенням П. Друкера. Він має рацію, вказуючи на те, що знання докорінно відрізняються від попередніх основних факторів виробництва – природних ресурсів, фізичного капіталу і робочої сили, бо не є лімітованими. Навпаки, знання є

невичерпними, що є ознакою не так ресурсу, як людської потреби.

Висновки. Немає жодних сумнівів у тому, що освіта й робота у суспільстві знань злілються в єдність, а тому під час первинного навчання дітей і молоді в середніх і вищих школах їх слід готувати до перспективи обов'язковості подальшого цілеспрямованого саморозвитку впродовж усього життя. До того ж, демократичні засади навчального процесу і демократичний устрій суспільства знань вимагатимуть від системи освіти формування автономних і відповідальних особистостей, спроможних до критичного мислення і правильного вибору як власного шляху розвитку, так і його безперервних змін під впливом комплексу з індивідуальних обставин і швидкозмінного ринку праці.

Це, звичайно, робить обов'язковим перехід від адаптаційної до гуманістично-цивілізаційної загальноосвітньої парадигми, деталі якої, однак, слід розробити та уточнити з врахуванням досягнень усіх сучасних наук про людину і природу.

Разом з тим, можемо констатувати, що останні події у політичному житті України не вселяють оптимізму з наступних причин:

- відсутня єдина чітка ідеологія державного будівництва, українське суспільство де-факто розколоте у поглядах щодо векторів зовнішньої політики, провідні соціальні групи України мають різне бачення, яке суспільство, з яким державним устроєм ми будемо;

- зростає соціальна апатія, байдужість і песимізм, обумовлені відсутністю чітко вираженого напрямку розвитку суспільства, невідповідністю політичних обіцянок, які проголошувалися представниками політичних партій і рухів напередодні президентських та парламентських виборів, реалії соціальної дійсності породжують недовіру громадян до можливих змін у суспільстві;

- зростає усвідомлення неспроможності основних політичних гравців об'єднатися задля утвердження фактичної незалежності України, насамперед в економічній галузі, від Росії та безповоротно обрати європейський вектор у зовнішній політиці.

І тільки освіта має покласти край відчуженню, повернути віру і соціальний оптимізм громадянам України, забезпечити відродження духовності як відновлення споконвічно притаманних людям цінностей віри, надії і любові в їх гармонійній взаємодії.

Список використаних джерел

1. Кон И. С. Ребенок и общество / И. С. Кон. – М. : Наука, 1988. – 270 с.
2. Мид М. Культура и мир детства / М. Мид. – М. : Наука, 1988. – 499 с.
3. Мамардашвили М. К. Мысль в культуре / М. К. Мамардашвили / Как я понимаю философию. – М. : Прогресс, 1990. – С. 143-154.
4. Козловець М. А. Глобалізація як чинник деградації ідентичності / М. А. Козловець // Практична філософія. – 2008. – № 3. – С. 210-218.
5. Идентичность // Всемирная энциклопедия : Философия / Главн. науч. ред. и сост. А. А. Грицанов. – М. : АСТ; Мн. : Харвест; Современный литератор, 2001. – С. 382.
6. Дзвінчук Д. Освіта в історико-філософському вимірі : тенденції розвитку та управління. Монографія / Д. Дзвінчук. – К. : ЗАТ "Нічлава", 2006. – 378 с.

References

1. Kon I. S. Rebenok i obshchestvo / I. S. Kon. – M. : Nauka,

1988. – 270 s.

2. Mid M. Kultura i mir detstva / M. Mid. – M. : Nauka, 1988. – 499 s.

3. Mamardashvili M. K. Musl v kulture / M. K. Mamardashvili / Kak ia ponimau filosofiiu. – M. : Progress, 1990. – S. 143-154.

4. Kozlovets M. A. Globalizatsiia iak chynnyk destruktсии identychnosti / M. A. Kozlovets // Praktychna filosofiiia. – 2008. – № 3. – S. 210-218.

5. Identychnost // Vsemirnaia entsyklopediia / Filosofiiia / Glavn. nauch. red. i sost. A. A. Gritsanov. – M. : AST; Mn. : Kharvest; Sovremennii literator, 2001. – S. 382.

6. Dzvinchuk D. Osvita v istoryko-filosofskomu vymiri : tendentsii rozvytku ta upravlinnia. Monografiia / D. Dzvinchuk. – K. : ZAT "Nichlava", 2006. – 378 s.

Dzvinchuk D.I., doctor of philosophical sciences, professor, Head of the Department of Public Administration and Local Government, Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas (Ukraine, Ivano-Frankivsk), fuid@ua.fm

Global challenges and education: identity crisis or develop ethnic identity

Globalization is profoundly changing socio-cultural, psychological and moral principles and forms of human life. Previous lifestyle is crumbling, eliminating the feeling of belonging to a certain environment and defined values and orientations. Technologies govern and regulate all aspects of life, helping to create a new world, and subsequently the change of consciousness.

The task of education is to prevent the threat of losing the uniqueness of every person, its ability to fulfill their potential in the diversity of native culture; solve the problem of conversion to a citizen of the world without losing their roots; encourage its active participation in the life of their nation and ethnic communities; reconcile the inevitable result of globalization and the task of preserving national culture.

Education in a globalized world becomes a means to power and capital, an instrument of struggle for markets, solving geopolitical problems.

In the current context of globalization the state begins to divide its functions impact on the education system of transnational corporations. The state government education policy is increasingly dependent on private interests that fall under the influence of large international forces. Under the pressure of global capitalism, transnational corporations are challenging the power of individual states, as reflected in the policies of neo-liberalism. Education is one of many products in the international market, like bread, cars and television.

The education system of Ukraine has to go through rapid modernization and adapt to unprecedentedly complex requirements for her quickly changing labor markets.

There are a number of such new requirements and needs. Moreover, not all of them are well understood by the leaders of higher education groups and universities. For example, more recently, as part of an industrial vision tasks of higher education curricula and plans of universities and technical institutes were slow and did not change over the years. They were built so that the specialist can get knowledge "for life", and later move on this basis the stairs career without a radical updating and modernizing competence.

Conversely, the society of the future only in its small part of the technology can be considered as "information", but in all other - much more important aspect - it really can be a society of full spread and continuous use of "knowledge".

Keywords: global challenges, virtualization education, national identity, identity crisis, ethnic identity.

Дзвінчук Д.И., доктор философских наук, профессор, заведующий кафедрой государственного управления и местного самоуправления, Ивано-Франковский национальный технический университет нефти и газа (Украина, Ивано-Франковск), fuid@ua.fm

Глобальные вызовы и образование: кризис идентификации или развитие этнической самобытности

Рассмотрены тенденции глобализации в образовании и их социальные цивилизационные предпосылки. Выяснено сущность и особенности виртуализации образования в контексте глобализации. Показано, что в глобальном мире образование становится средством получения власти и капитала, инструментом борьбы за рынки, решения геополитических задач. Обоснована необходимость перехода от адаптационной к гуманистически-цивилизационной общеобразовательной парадигмы, что позволит предотвратить нивелирование национально-культурных ценностей, отечественных образовательных традиций и способствовать духовному возрождению.

Ключевые слова: глобальные вызовы, виртуализация образования, национальная идентичность, кризис идентификации, этническая самобытность.

* * *